

Samet Baykal
A.Ü Y.L. Öğrencisi

tarihsel ve felsefi bir kategori olarak "yetkinlik" kavramı

"Yüzleşme noktasında ne mutlak cahiller ne de yetkin bilgiler vardır;
sadece halen bildiklerinden daha fazlasını
birlikte öğrenme girişimi içindeki insanlar vardır."
(Paulo Freire; 2006: 68)

Her alanda bir "yetkinlik" furyası almış başını gidiyor. Yaşamın her alanında "yetkin" olmak gerekliliğinden bahsediliyor. Hatta bunun için mühendislik alanlarında yasa çıkartılmaya çalışılıyor. "Yetkin" olmak ne, neyi temsil ediyor? Peki yetkin olmak ne kadar mümkün?

Yetkin kavramının sözlük anlamı gerekli olgunluğa erişmiş, olgun, kamil, mükemmel. Ve içlerinde en "sakıncalı" tanım ise mükemmel kavramıyla ifade edilen. Kavramın kendisi zaten sorunlu bir kavram. Mükemmel, tanrısal bir kusursuzluğu ifade eden, hiçbir açıdan kusuru bulunmayan bir mertebeye işaret eden bir kavram. Lakin yaşam bize göstermiştir ki mükemmel diyebileceğimiz hiçbir şey yoktur. Her şey kendi koşulları içinde üstün olabilir hatta mükemmelmiş gibi bile gözükebilir; ama her koşulda üstün değildir. Hele hele

mükemmel değildir. Zaten mükemmelliğin olduğu an yaşamın bittiği andır. Çünkü mükemmelden ötesi yoktur, mükemmellik son duraktır ve bir anlamda da tarihin sonudur. Halbuki yaşam, sürekli hareket halinde olma durumunu ifade eder. Bir anlamda "değişmeyen tek şey değişimin kendisidir". Değişim durduğunda yaşam doğallığında duracaktır. Hareketi ve değişimi donduran mükemmellik yaşamın karşısında yer alır.

Değişim süreciyle kendini ifade eden yaşamda insanlar, olma sürecindeki varlıklardır. Sürekli kendini ve gerçekliğini yadsıma, kendine yeni bir gerçeklik inşa etme ve bir şeyler olma, yapma çabası içindedirler. Yaşam içerisinde, kendileri gibi bitmemiş bir gerçeklikte yer alırlar. Bu bitmemiş gerçeklikte insanlar "mükemmele" ulaşmaya çabalarlar. Mükemmele ulaşmak gerçekte insan için bir ütopyadır. Bu gerçekliğin yanında mükemmele varma isteği değişimin, gelişimin ve yaratıcılığın kamçısı da olmuştur. "Yetkinlik" kavramı da böyle bir süreçte ve atmosferde anlam kazanır. Yaşamın kendisi gibi bitmemiş bir gerçekliği ve sürekli değişimi, gelişimi ifade eder. Tıpkı "mükemmel" kavramının tanımındaki gibi ulaşılmak istenen bir amacı/özlemi ifade eder; diğer yandan yaşamın sonsuzluğu içerisinde son nokta, sınır olarak tanımlanamayacağı için de bir anlamda ütopyiktir. Gündelik yaşamda ise "yetkin" kavramını belirli koşullarda ve durumlarda yeterlilik olarak tanımlarız. Koşullar ve durumlar değiştiğinde ise "yetkin" olma durumu ortadan kalkmaktadır. Kısacası "yetkin" olma durumu statik değil aksine dinamikdir. Bilimsel araştırmalar sürekli yeni veriler ortaya koymaktadır. Dolayısıyla statik bir "yetkin" olmayla ifade edilecek her durum, her yeni veriyle geçersizleşecektir. Bu durumda "yetkinlik" kavramını statik bir çerçevede ele alan her uygulama ve düşünce er ya da geç açmaza düşecektir. "Yetkin mühendislik" kavramı da tam da "yetkinliği" ("yetkin" olma durumunun değişken doğasını ve bitmemiş, bitmeyecek bir süreç, gerçeklik olması özelliğini gözardı ettiği için) statik bir durum olarak varsaydığı için bir açmaza girmektedir. İşte "kim yetkindir; nasıl yetkindir?" sorusu bu noktada anlam kazanmaktadır. "Yetkinlik" yaşamın sonsuzluğu içerisinde sürekli devam eden, sonu olmayan bir süreçtir. Dolayısıyla gerçek anlamda mutlak bir "yetkinlik"ten söz etmek mümkün değildir. Sadece belli mekan ve zamanda geçici bir "yetkinlik"ten bahsedilebilir. Tüm bu gerçekleri görmezden gelip "yetkinlik" durumunu yasalara sıkıştırmak, onu dondurup kalıp haline getirmek ise başlı başına bir hatadır. Hele hele dinamik ve sürekli değişken olan bir şeyin yani "yetkinliğin" eğitim yoluyla mutlak biçimde aktarılabilirliği düşüncesi ise başlı başına bir saçmalaktır. Bu tip öğretiler ve düşünceler, Marx'ın dediği gibi "eğitimin kendisinin de eğitilmesi gerektiğini unuttur. (Marx; 2004: 26)"

Sonuçta dinamik ve içeriği sürekli değişen "yetkinlik" bir kavramı yasa kalıplarına sokup mutlaklaştırmak, kendisinden beklenen değere, anlama ve işleve sahip olmayı bir kenara bırakın; potansiyel ve yapısal olarak sahip olduğu değere, anlama ve işleve ulaşmasına da engel olacaktır. Kaldı ki felsefi, tarihsel ve etimolojik kökenine indiğimizde bile mutlak anlamda gerçekleşmesi mümkün olmayan bir kavramdan türetilen yasaların da ne kadar gerçekçi olacağı ve pratikte uygulanabileceği de bir muamma olmasa gerek.

KAYNAKÇA

Freire, P. (2006), Ezilenlerin Pedagojisi, çev.Dilek Hattatoğlu-Erol Özbek, İstanbul: Ayrıntı Y.
Marx, K. (2004), Alman İdeolojisi [Feuerbach], çev.Sevim Belli, Ankara: Sol Y.

